

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-185-04

Druk nr 3434
Warszawa, 8 listopada 2004 r.

Pan
Józef Oleksy
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania cywilnego i ustawy -
Prawo upadłościowe i naprawcze.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z szacunkiem

(-) Marek Belka

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 199 w § 1 uchyla się pkt 4;
- 2) art. 202 otrzymuje brzmienie:

„Art. 202. Niewłaściwość sądu dającą się usunąć za pomocą umowy stron sąd bierze pod rozważenie tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wzięciem się w spór co do istoty sprawy. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu, jak również niewłaściwy tryb postępowania, brak należytego umocowania pełnomocnika, brak zdolności procesowej pozwanego, brak w składzie jego organów lub niedziałanie jego przedstawiciela ustawowego sąd bierze pod rozważenie z urzędu w każdym stanie sprawy.”;

- 3) po art. 479⁶⁶ dodaje się art. 479^{66a} w brzmieniu:

„Art. 479^{6a}. W postępowaniu w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty przepis art. 479³³ stosuje się odpowiednio.”;

- 4) uchyla się art. 695-715;
- 5) po art. 1153 dodaje się część piątą w brzmieniu:

„Część piąta
Sąd polubowny

Tytuł I
Przepisy ogólne

Art. 1154. Przepisy części niniejszej stosuje się, jeżeli miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w wypadkach w części tej określonych – także wtedy, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1155. § 1. Miejsce postępowania przed sądem polubownym wskazują strony, a w razie braku takiego wskazania określa je sąd polubowny, biorąc pod uwagę przedmiot postępowania, okoliczności sprawy i dogodność dla stron.

§ 2. Jeżeli miejsce postępowania przed sądem polubownym nie zostało określone przez strony ani przez sąd polubowny, uważa się, że miejsce tego postępowania znajdowało się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, gdy na tym terytorium

wydane zostało orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

Art. 1156. Sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa w sprawach uregulowanych przepisami niniejszej części, jeżeli miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Sądom polskim przysługuje jurysdykcja krajowa także wtedy, gdy przepisy niniejszej części przewidują czynności sądu w związku z postępowaniem przed sądem polubownym, którego miejsce znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej albo nie jest oznaczone.

Art. 1157. § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, strony mogą poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spory, które mogą być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty.

§ 2. Nie można poddać pod rozstrzygnięcie sądu polubownego żądania uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwał organów osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

Art. 1158. § 1. Ilekroć w części niniejszej mowa jest o sądzie, rozumie się przez to sąd, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny.

§ 2. Przepisy części niniejszej stosuje się zarówno do sądu polubownego powołanego do

rozstrzygnięcia poszczególnego sporu, jak i składu orzekającego powołanego w ramach stałego sądu polubownego.

Art. 1159. § 1. W zakresie uregulowanym przepisami niniejszej części sąd może podejmować czynności jedynie wtedy, gdy ustawa tak stanowi.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie w wypadkach wskazanych w ustawie.

§ 3. W wypadkach, o których mowa w art. 1171, 1172, 1177, 1178 i 1179, sąd może orzec na posiedzeniu niejawnym. Przed rozstrzygnięciem sąd może wysłuchać strony, wysłuchanie może odbyć się także przez odebranie oświadczenia na piśmie. W razie potrzeby sąd może zażądać, aby oświadczenie na piśmie zawierało podpis notarialnie poświadczony.

Art. 1160. § 1. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, zawiadomienie pisemne uważa się za doręczone, gdy zostało wręczone osobiście adresatowi albo dostarczone je do jego siedziby albo miejsca jego zwykłego pobytu lub na wskazany przez niego adres pocztowy.

§ 2. Jeżeli adresat jest przedsiębiorcą wpisanym do właściwego rejestru sądowego albo innego publicznego rejestru, zawiadomienie uważa się za doręczone, gdy doszło na adres wskazany w

rejestrze, chyba że strona podała inny adres do doręczeń.

§ 3. Jeżeli żadnego z miejsc wymienionych w paragrafach poprzedzających nie można ustalić pomimo dołożenia należytej staranności, zawiadomienie pisemne uważa się za doręczone, gdy zostało wysłane do ostatniego znanego miejsca siedziby albo ostatniego znanego miejsca zwykłego pobytu adresata. W takim wypadku zawiadomienie uważa się za doręczone w ostatnim dniu okresu, w którym przesyłka mogła zostać odebrana przez adresata.

§ 4. Przepisów paragrafów poprzedzających nie stosuje się do doręczeń sądowych.

Tytuł II

Zapis na sąd polubowny

Art. 1161. § 1. Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć (zapis na sąd polubowny).

§ 2. Nieważny jest zapis na sąd polubowny naruszający zasadę równości stron, w szczególności uprawniający tylko jedną stronę do wytoczenia powództwa przed sądem polubownym przewidzianym w zapisie albo przed sądem.

Art. 1162. § 1. Zapis na sąd polubowny powinien być sporządzony na piśmie.

§ 2. Wymaganie dotyczące formy zapisu na sąd polubowny jest spełnione także wtedy, gdy zapis zamieszczony został w wymienionych między stronami pismach lub oświadczeniach złożonych za pomocą środków porozumienia się na odległość, które pozwalają utrwalić ich treść. Powołanie się w umowie na dokument zawierający postanowienie o poddaniu sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego spełnia wymagania dotyczące formy zapisu na sąd polubowny, jeżeli umowa ta jest sporządzona na piśmie, a to powołanie się jest tego rodzaju, że czyni zapis częścią składową umowy.

Art. 1163. § 1. Zapis na sąd polubowny zamieszczony w umowie o przewóz ładunków drogą morską wiąże każdego, kto swoje prawa wywodzi z konosamentu, jeżeli konosament zawiera odesłanie do tego zapisu.

§ 2. Zamieszczony w umowie (statucie) spółki handlowej zapis na sąd polubowny dotyczący

sporów ze stosunku spółki wiąże spółkę oraz jej wspólników.

§ 3. Przepisy § 2 stosuje się odpowiednio do zapisów na sąd polubowny zawartych w statucie spółdzielni lub stowarzyszenia.

Art. 1164. Zapis na sąd polubowny obejmujący spory z zakresu prawa pracy może być sporządzony tylko po powstaniu sporu i wymaga zachowania formy pisemnej. Przepisu art. 1162 § 2 nie stosuje się.

Art. 1165. § 1. W razie wniesienia do sądu sprawy dotyczącej sporu objętego zapisem na sąd polubowny, sąd odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli pozwany albo uczestnik postępowania nieprocesowego podniósł zarzut zapisu na sąd polubowny przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny, niewykonalny albo utracił moc, jak również wtedy, gdy sąd polubowny orzekł o swej niewłaściwości.

§ 3. Wniesienie sprawy do sądu nie stanowi przeszkody do rozpoznania sprawy przez sąd polubowny.

§ 4. Przepisy paragrafów poprzedzających stosuje się także, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1166. § 1. Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie wyłącza możliwości zabezpieczenia przez sąd roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1167. Pełnomocnictwo do dokonania czynności prawnej udzielone przez przedsiębiorcę obejmuje również umocowanie do sporządzenia zapisu na sąd polubowny w zakresie sporów wynikających z tej czynności prawnej, chyba że pełnomocnictwa wynika co innego.

Art. 1168. § 1. Jeżeli osoba wyznaczona wspólnie przez strony jako arbiter lub arbiter przewodniczący odmawia pełnienia tej funkcji lub gdy pełnienie przez nią tej funkcji okaże się z innych przyczyn niemożliwe, zapis na sąd polubowny traci moc, chyba że strony postanowiły inaczej.

§ 2. W braku odmiennej umowy stron, zapis na sąd polubowny traci moc, w przypadku gdy sąd polubowny wskazany w tym zapisie nie przyjął sprawy do rozpoznania lub gdy rozpoznanie sprawy w ramach tego sądu okazało się z innych przyczyn niemożliwe.

Skład sądu polubownego

Art. 1169. § 1. Strony mogą w umowie określić liczbę sędziów sądu polubownego (arbitrów).

§ 2. W braku takiego określenia powołuje się sąd polubowny w składzie trzech arbitrów.

§ 3. Postanowienia umowy przyznające jednej ze stron więcej uprawnień przy powołaniu sądu polubownego są bezskuteczne.

Art. 1170. § 1. Arbitrem może być osoba fizyczna bez względu na obywatelstwo, mająca pełną zdolność do czynności prawnych.

§ 2. Arbitrem nie może być sędzia państwowy.

Art. 1171. § 1. Strony mogą uzgodnić sposób powołania arbitrów.

§ 2. W braku takiego uzgodnienia arbitrów powołuje się w sposób następujący:

- 1) jeżeli sprawa ma być rozpoznawana przez sąd polubowny składający się z nieparzystej liczby arbitrów, każda ze stron powołuje równą liczbę arbitrów, a następnie arbitrzy powołują arbitra przewodniczącego; jeżeli strona nie powoła arbitra lub arbitrów w terminie miesiąca od dnia otrzymania żądania drugiej strony aby to uczyniła lub jeżeli arbitrzy powołani przez strony nie powołali arbitra przewodniczącego w ter-

minie miesiąca od dnia ich powołania, arbitra lub arbitrów lub arbitra przewodniczącego powołuje sąd na wniosek którejkolwiek ze stron,

- 2) jeżeli sprawa ma być rozpoznana przez jednego arbitra, a w terminie miesiąca od dnia, w którym jedna ze stron zwróciła się o wspólne powołanie arbitra, strony tego nie uczyniły, arbitra powołuje sąd na wniosek którejkolwiek ze stron,
- 3) jeżeli sprawa ma być rozpoznana przez sąd polubowny składający się z parzystej liczby arbitrów, każda ze stron powołuje równą liczbę arbitrów, a arbitrzy wybierają ze swego grona przewodniczącego; jeżeli strona nie powoła arbitra lub arbitrów w terminie miesiąca od dnia otrzymania żądania drugiej strony aby to uczyniła lub jeżeli arbitrzy powołani przez strony nie wybrali arbitra przewodniczącego w terminie miesiąca od dnia ich powołania, arbitra lub arbitrów lub arbitra przewodniczącego powołuje sąd na wniosek którejkolwiek ze stron.

§ 3. Strona lub strony mogą powołać także arbitra zastępczego na wypadek śmierci, ustąpienia, odwołania (wygaśnięcie powołania) arbitra przez nie wyznaczonego.

Art. 1172. Jeżeli według umowy stron arbitra lub arbitra przewodniczącego ma powołać osoba trzecia, która nie

dokonała tego w terminie przez strony określonym, a gdy strony tego terminu nie określiły, w terminie miesiąca od dnia wezwania jej aby to uczyniła, każda ze stron może wystąpić do sądu z wnioskiem o powołanie arbitra lub arbitra przewodniczącego, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 1173. § 1. Powołując arbitra, sąd bierze pod uwagę kwalifikacje, jakie arbiter powinien mieć stosownie do porozumienia stron oraz inne okoliczności, które zapewniają powołanie na arbitra osoby niezależnej i bezstronnej.

§ 2. Powołując jedynego arbitra albo arbitra przewodniczącego w sporze między stronami mającymi miejsce zamieszkania lub siedzibę w różnych państwach sąd powinien rozważyć potrzebę powołania osoby niezwiązanej z żadnym z tych państw.

Art. 1174. § 1. Osoba powołana na arbitra powinna niezwłocznie ujawnić stronom wszystkie okoliczności, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do jej bezstronności lub niezależności.

§ 2. Arbiter może być wyłączony tylko wtedy, gdy zachodzą okoliczności, które budzą uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności lub niezależności, a także wtedy, gdy nie ma kwalifikacji określonych w umowie stron. Wyłączenia arbitra, którego strona sama powołała lub w powołaniu którego uczestniczyła może ona

żądać tylko z przyczyn, o których się dowiedziała po jego powołaniu.

Art. 1175. Arbiter może ustąpić w każdym czasie.

Art. 1176. § 1. Strony mogą w umowie określić tryb postępowania o wyłączenie arbitra.

§ 2. Jeżeli w terminie miesiąca od dnia, w którym strona zgłosiła żądanie wyłączenia arbitra w trybie określonym umową stron arbiter nie zostanie wyłączony, strona żądająca wyłączenia może w terminie następnych dwóch tygodni wystąpić do sądu z wnioskiem o wyłączenie arbitra. Odmienne postanowienia umowy stron są bezskuteczne.

§ 3. Jeżeli umowa stron nie stanowi inaczej, strona żądająca wyłączenia arbitra powinna w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym dowiedziała się o jego powołaniu lub od dnia, w którym dowiedziała się o okolicznościach wymienionych w art. 1174 § 2, zawiadomić o tym na piśmie wszystkich arbitrów powołanych do rozstrzygnięcia sprawy oraz stronę przeciwną. W zawiadomieniu, które powinno być jednocześnie wysłane do wszystkich tych osób, należy wskazać okoliczności uzasadniające żądanie wyłączenia.

§ 4. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym zgodnie z przepisem § 3 doręczono arbitrowi zawiadomienie o żądaniu jego wyłączenia arbiter ten sam nie ustąpi lub nie zostanie odwołany na mocy zgodnych

oświadczeń stron złożonych na piśmie, strona żądająca wyłączenia może w terminie następujących dwóch tygodni wystąpić do sądu z wnioskiem o wyłączenie arbitra.

§ 5. Jeżeli arbiter ustępuje lub zostaje odwołany przez strony w związku z żądaniem jego wyłączenia, nie oznacza to samo przez się, że żądanie to było uzasadnione.

§ 6. Wniesienie do sądu wniosku, o którym mowa w § 2 i 4 nie ma wpływu na bieg postępowania przed sądem polubownym, chyba że sąd polubowny postanowi zawiesić to postępowanie do czasu rozstrzygnięcia takiego wniosku przez sąd.

Art. 1177. § 1. Strony mogą w każdym czasie złożyć zgodne oświadczenie na piśmie o odwołaniu każdego z arbitrów.

§ 2. Na wniosek którejkolwiek ze stron sąd może odwołać arbitra, jeżeli jest oczywiste, że arbiter nie wykona swych czynności w odpowiednim terminie lub jeżeli opóźnia się z ich wykonywaniem bez uzasadnionej przyczyny.

Art. 1178. § 1. W razie wygaśnięcia powołania arbitra nowy (zastępczy) arbiter jest powoływany w sposób, który jest przewidziany dla powołania arbitra.

§ 2. Jeżeli ustąpienie lub odwołanie przez strony lub sąd arbitra powołanego przez jedną ze stron miało miejsce dwukrotnie, druga strona może zażądać,

aby sąd wyznaczył nowego (zastępczego) arbitra za stronę przeciwną. Z wnioskiem takim strona może wystąpić w terminie tygodnia od dnia, w którym dowiedziała się, że nowy (zastępczy) arbiter powołany przez stronę przeciwną ustąpił lub został odwołany.

Art. 1179. § 1. Arbiter ma prawo do wynagrodzenia za swoje czynności oraz do zwrotu wydatków poniesionych w związku z wykonywaniem tych czynności. Odpowiedzialność stron z tego tytułu jest solidarna.

§ 2. Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia i zwracanych wydatków nie nastąpiło porozumienie arbitra ze stronami, arbiter może żądać, aby sąd oznaczył jego wynagrodzenie stosownie do nakładu pracy oraz wartości przedmiotu sporu, a także wydatki podlegające zwrotowi.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Tytuł IV

Właściwość sądu polubownego

Art. 1180. § 1. Sąd polubowny może orzekać o swej właściwości, w tym o istnieniu ważności albo skuteczności zapisu na sąd polubowny.

Nieważność albo wygaśnięcie umowy podstawowej, w której zamieszczono zapis na sąd polubowny samo przez się nie oznacza nieważności lub wygaśnięcia zapisu.

§ 2. Zarzut braku właściwości sądu polubownego może być podniesiony nie później niż w odpowiedzi na pozew lub w innym terminie określonym przez strony, chyba że przed upływem terminu strona nie знаła i przy dołożeniu należytej staranności nie mogła poznać podstawy takiego zarzutu, albo jego podstawa powstała dopiero po upływie tego terminu. W obu wypadkach sąd polubowny może rozpoznać zarzut podniesiony po terminie, jeżeli uzna opóźnienie za usprawiedliwione. Wyznaczenie arbitra przez stronę lub uczestniczenie strony w jego wyznaczeniu nie pozbawia jej prawa do podniesienia tego zarzutu. Zarzut, że zgłoszone w toku postępowania żądanie strony przeciwnej wykracza poza zakres zapisu na sąd polubowny, powinien być podniesiony niezwłocznie po zgłoszeniu takiego żądania. Sąd polubowny może rozpoznać zarzut podniesiony po tym terminie, jeżeli uzna opóźnienie za usprawiedliwione.

§ 3. O zarzucie, o którym mowa w § 2, sąd polubowny może orzec w odrębnym postanowieniu. Jeżeli sąd polubowny takim postanowieniem oddali zarzut, każda ze stron może w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia jej tego postanowienia wystąpić do

sądu o rozstrzygnięcie. Wszczęcie postępowania przed sądem nie wstrzymuje rozpoznania sprawy przez sąd polubowny. Do postępowania przed sądem przepis art. 207 stosuje się odpowiednio. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1181. § 1. Jeżeli strony nie uzgodniły inaczej, sąd polubowny na wniosek strony, która uprawdopodobniła dochodzone roszczenie, może postanowić o zastosowaniu takiego sposobu zabezpieczenia, który uzna za właściwy ze względu na przedmiot sporu. Wydając takie postanowienie sąd polubowny może uzależnić jego wykonanie od złożenia stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Na wniosek strony sąd polubowny może zmienić lub uchylić postanowienie wydane na podstawie § 1.

§ 3. Postanowienie sądu polubownego o zastosowaniu tymczasowego środka zabezpieczającego podlega wykonaniu po nadaniu mu klauzuli wykonalności przez sąd. Przepis art. 1214 § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 1182. Jeżeli zastosowanie zarządzonego przez sąd polubowny tymczasowego środka zabezpieczającego było oczywiście nieuzasadnione, strona na rzecz której środek ten został zastosowany, odpowiada za wynikłą stąd szkodę. Roszczenie o naprawienie szkody może

być dochodzone także w toczącym się postępowaniu przed sądem polubownym.

Tytuł V

Postępowanie przed sądem polubownym

Art. 1183. W postępowaniu przed sądem polubownym strony powinny być traktowane równoprawnie. Każda ze stron ma prawo do wysłuchania i przedstawienia swoich twierdzeń oraz dowodów na ich poparcie.

Art. 1184. § 1. Jeżeli przepis ustawy nie stanowi inaczej, strony mogą uzgodnić zasady i sposób postępowania przed sądem polubownym.

§ 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny może, z zastrzeżeniem przepisów ustawy, prowadzić postępowanie w taki sposób, jaki uzna za właściwy. Sąd polubowny nie jest związany przepisami o postępowaniu przed sądem.

Art. 1185. Jeżeli strony nie uzgodniły inaczej, sąd polubowny niezależnie od ustalonego miejsca postępowania może wyznaczyć posiedzenie w każdym miejscu, jakie uzna za stosowne dla odbycia narady arbitrów albo dla przeprowadzenia dowodów.

Art. 1186. W braku odmiennego uzgodnienia stron, postępowanie przed sądem polubownym rozpoczyna się w dniu, w którym pozwanemu doręczono pismo zawierające żądanie rozpoznania sprawy w postępowaniu przed sądem polubownym (wezwanie na arbitraż). Wezwanie na arbitraż powinno dokładnie określić strony i przedmiot sporu oraz wskazywać zapis na sąd polubowny, na podstawie którego postępowanie ma być prowadzone, a także zawierać wyznaczenie arbitra, jeżeli należy to do strony, która dokonuje wezwania na arbitraż.

Art. 1187. § 1. Strony mogą uzgodnić język lub języki, w których będzie prowadzone postępowanie. W braku takiego uzgodnienia, o języku lub językach postępowania decyduje sąd polubowny. Uzgodnienie stron lub decyzja sądu polubownego, jeżeli nie postanowiono w nich inaczej, mają zastosowanie do wszystkich oświadczeń pisemnych stron, rozprawy oraz orzeczeń i zawiadomień sądu polubownego.

§ 2. Sąd polubowny może zarządzić, aby do każdego dokumentu było dołączone jego tłumaczenie na język lub języki uzgodnione przez strony lub określone przez ten sąd.

Art. 1188. § 1. W terminie uzgodnionym przez strony lub, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, w terminie wyznaczonym przez sąd polubowny, powód powinien wnieść pozew, a pozwany może złożyć

odpowieź na pozew. Do pozwu i odpowiedzi na pozew strony mogą dołączyć dokumenty, jakie uznają za stosowne.

- § 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron pozew lub odpowiedź na pozew mogą być uzupełnione lub zmienione w toku postępowania przed sądem polubownym, chyba że sąd polubowny nie dopuści do takiego uzupełnienia lub takiej zmiany ze względu na zbyt późne ich dokonanie.
- § 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się także do powództwa wzajemnego.

Art. 1189. § 1. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny decyduje o tym, czy przeprowadzić rozprawę w celu przedstawienia przez strony twierdzeń lub dowodów na ich poparcie, czy też postępowanie będzie prowadzone na podstawie dokumentów i innych pism, bez wyznaczania rozprawy. Jeżeli strony nie uzgodniły, że postępowanie będzie prowadzone bez wyznaczania rozprawy, sąd polubowny jest obowiązany rozpoznać sprawę na rozprawie, gdy jedna ze stron tego zażąda.

- § 2. Strony powinny być odpowiednio wcześniej zawiadomione o rozprawie oraz posiedzeniach sądu polubownego odbywanych w celu przeprowadzenia dowodów.
- § 3. Wszelkie pisma składane przez stronę sądowi polubownemu powinny być doręczone drugiej

stronie. Oba stronom powinny być doręczone opinie biegłych oraz inne dowody na piśmie, które sąd polubowny może wziąć pod uwagę przy rozstrzygnięciu sporu.

Art. 1190. § 1. Sąd polubowny umarza postępowanie, jeżeli powód nie wniesie pozwu zgodnie z art. 1188.

§ 2. Jeżeli pozwany nie wniesie odpowiedzi na pozew zgodnie z art. 1188, sąd polubowny prowadzi postępowanie. Brak odpowiedzi na pozew nie może być uznany za przyznanie faktów przytoczonych w pozwie.

§ 3. Jeżeli strona nie stawia się na rozprawę lub nie przedstawi dokumentów, które strona obowiązana była przedłożyć, sąd polubowny może prowadzić postępowanie i wydać wyrok na podstawie zebranego materiału dowodowego.

§ 4. Przepisów § 1-3 nie stosuje się, jeżeli strona usprawiedliwi swą beczynność lub niestawiennictwo, chyba że strony postanowiły inaczej.

Art. 1191. § 1. Sąd polubowny może przeprowadzić dowód z przesłuchania świadków, z dokumentów, oględzin, a także inne konieczne dowody, nie może jednak stosować środków przymusu.

§ 2. W braku odmiennego uzgodnienia stron, sąd polubowny może także:

- 1) wyznaczyć biegłego lub biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii,
- 2) zażądać od strony dostarczenia biegłemu odpowiednich informacji lub przedstawienia mu albo udostępnienia do badania dokumentów lub innych przedmiotów.

§ 3. W braku odmiennego uzgodnienia stron, na żądanie strony lub jeżeli sąd polubowny uzna to za konieczne, biegły po przedstawieniu swojej pisemnej lub ustnej opinii uczestniczy w rozprawie, w toku której strony mogą zadawać mu pytania oraz żądać wyjaśnień.

Art. 1192. § 1. Sąd polubowny może zwrócić się o przeprowadzenie dowodu lub wykonanie innej czynności, której sąd polubowny nie może wykonać, do sądu rejonowego, w którego okręgu dowód lub czynność powinna być przeprowadzona. W postępowaniu dowodowym przed sądem rejonowym mogą wziąć udział strony i arbitrzy z prawem zadawania pytań.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Art. 1193. Jeżeli uchybiono przepisom niniejszej części, od których strony mogą odstąpić albo uchybiono określonym przez strony zasadom postępowania przed sądem polubownym, strona, która o powyższym uchybieniu wiedziała, nie może podnieść zarzutu takiego uchybienia przed sądem polubownym, ani też powołać się na takie uchybienie w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego, jeżeli nie podniosła zarzutu niezwłocznie lub w terminie określonym przez strony bądź przepisy niniejszej części.

Tytuł VI

Wyrok sądu polubownego i zakończenie postępowania

Art. 1194. § 1. Sąd polubowny rozstrzyga spór według prawa właściwego dla danego stosunku, a gdy strony go do tego wyraźnie upoważniły – według ogólnych zasad prawa lub zasad słuszności.

§ 2. W każdym jednak przypadku sąd polubowny bierze pod uwagę postanowienia umowy oraz ustalone zwyczaje mające zastosowanie do danego stosunku prawnego.

Art. 1195. § 1. Jeżeli sąd polubowny rozpoznaje sprawę w składzie więcej niż jednego arbitra, jego orzeczenia zapadają większością głosów, chyba że strony uzgodniły inaczej. Orzeczenia w kwestiach proceduralnych może wydawać samodzielnie arbiter przewodniczący, jeżeli

zostanie upoważniony do tego przez strony lub przez pozostałych arbitrów.

- § 2. Arbiter, który głosował przeciwko stanowisku większości może na wyroku przy swoim podpisie zaznaczyć, że zgłosił zdanie odrębne.
- § 3. Uzasadnienie zdania odrębnego należy sporządzić w terminie dwóch tygodni od dnia sporządzenia motywów rozstrzygnięcia i dołączyć do akt sprawy.
- § 4. Jeżeli przy wydawaniu wyroku nie można osiągnąć wymaganej jednomyślności lub większości głosów co do rozstrzygnięcia o całości lub o części przedmiotu sporu, zapis na sąd polubowny w tym zakresie traci moc.

Art. 1196. § 1. Jeżeli strony zawarły ugodę przed sądem polubownym, sąd polubowny umarza postępowanie. Osnowa ugody powinna być wciągnięta do protokołu i stwierdzona podpisami stron.

- § 2. Na wniosek stron sąd polubowny może nadać ugodzie formę wyroku. Wyrok sądu polubownego wydany na podstawie ugody stron powinien odpowiadać wymaganiom art. 1197 i zawierać stwierdzenie, że jest wyrokiem sądu polubownego. Wyrok taki ma takie same skutki jak każdy inny wyrok sądu polubownego.

Art. 1197. § 1. Wyrok sądu polubownego powinien być sporządzony na piśmie i podpisany przez arbitrow, którzy go wydali. Jeżeli wyrok jest wydany przez sąd polubowny rozpoznający sprawę w składzie trzech lub więcej arbitrow, wystarczają podpisy większości arbitrow z podaniem przyczyny braku pozostałych podpisów.

§ 2. Wyrok sądu polubownego powinien zawierać motywy rozstrzygnięcia.

§ 3. Wyrok sądu polubownego powinien wskazywać zapis na sąd polubowny, na podstawie którego wydano wyrok, zawierać oznaczenie stron i arbitrow, a także określać datę i miejsce jego wydania. Gdy każdy z arbitrow podpisuje wyrok w innym państwie, a strony nie określiły miejsca wydania wyroku, miejsce to określa sąd polubowny.

§ 4. Wyrok sądu polubownego doręcza się stronom.

Art. 1198. Poza wypadkami, o których mowa w art. 1190 § 1 i art. 1196 § 1, sąd polubowny wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, gdy:

- 1) powód cofnął pozew, chyba że pozwany się temu sprzeciwił, a sąd polubowny uznał, że ma on uzasadniony interes w ostatecznym rozstrzygnięciu sporu,
- 2) stwierdził, że dalsze prowadzenie postępowania stało się z innej przyczyny zbędne lub niemożliwe.

Art. 1199. Po wydaniu wyroku albo postanowienia o umorzeniu postępowania lub innego postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, kończą się obowiązki arbitrów z wyjątkiem obowiązków określonych w art. 1200-1203 i art. 1204 § 1.

Art. 1200. § 1. W terminie miesiąca od dnia otrzymania wyroku, jeżeli strony nie uzgodniły innego terminu:

- 1) każda ze stron może, po zawiadomieniu drugiej strony, zwrócić się do sądu polubownego o sprostowanie w treści wyroku niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek,
- 2) każda ze stron może, po zawiadomieniu drugiej strony, zwrócić się do sądu polubownego o rozstrzygnięcie wątpliwości co do treści wyroku.

§ 2. Jeżeli sąd polubowny uzna wniosek za uzasadniony, dokonuje sprostowania lub wykładni wyroku w terminie miesiąca od dnia otrzymania wniosku. Wykładnia stanowi integralną część wyroku.

Art. 1201. W terminie miesiąca od dnia wydania wyroku sąd polubowny może z urzędu sprostować błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki. O

dokonanym sprostowaniu sąd polubowny zawiadamia strony.

Art. 1202. Jeżeli strony nie postanowiły inaczej, każda z nich może, po zawiadomieniu drugiej strony, zwrócić się do sądu polubownego w terminie miesiąca od dnia otrzymania wyroku z wnioskiem o jego uzupełnienie co do żądań zgłoszonych w postępowaniu, o których sąd polubowny nie orzekł w wyroku. Po rozpoznaniu wniosku sąd polubowny wydaje wyrok uzupełniający w terminie do dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku.

Art. 1203. § 1. Sąd polubowny może przedłużyć termin do złożenia wniosku o sprostowanie, wykładnię lub wydanie wyroku uzupełniającego, jeżeli uzna to za niezbędne.

§ 2. Do sprostowania lub wykładni wyroku oraz do wyroku uzupełniającego stosuje się art. 1195 i 1197.

Art. 1204. § 1. Akta sprawy wraz z oryginałem wyroku sąd polubowny składa w sądzie.

§ 2. Stałe sądy polubowne mogą przechowywać akta we własnych archiwach i wówczas powinny udzielać te akta sądowi na jego żądanie.

§ 3. W razie ponownego rozpoznania sprawy przez sąd polubowny sąd ten jest uprawniony do wglądu w złożone akta.

Tytuł VII

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego

Art. 1205. § 1. Wyrok sądu polubownego wydany w Rzeczypospolitej Polskiej może zostać uchylony przez sąd wyłącznie w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia skargi o jego uchylenie, zgodnie z poniższymi przepisami.

§ 2. Jeżeli strony ustaliły, że postępowanie przed sądem polubownym będzie obejmowało więcej niż jedną instancję, przepis § 1 dotyczy ostatecznego wyroku sądu polubownego rozstrzygającego o żądaniach stron.

Art. 1206. § 1. Strona może w drodze skargi żądać uchylenia wyroku sądu polubownego, jeżeli:

- 1) zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego,
- 2) strona nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym,
- 3) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub

wykracza poza zakres takiego zapisu, jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach objętych zapisem na sąd polubowny daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach nieobjętych tym zapisem lub wykraczających poza jego zakres, wyrok może być uchylony jedynie w zakresie spraw nieobjętych zapisem lub wykraczających poza jego zakres; przekroczenie zakresu zapisu na sąd polubowny nie może stanowić podstawy uchylecia wyroku, jeżeli strona, która brała udział w postępowaniu, nie zgłaszała zarzutów co do rozpoznania roszczeń wykraczających poza zakres zapisu,

- 4) nie zachowano wymagań co do składu sądu polubownego lub podstawowych zasad postępowania przed tym sądem, wynikających z ustawy lub określonych przez strony,
- 5) wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony,
- 6) w tej samej sprawie między tymi samymi stronami zapadł prawomocny wyrok sądu.

§ 2. Uchylenie wyroku sądu polubownego następuje także wtedy, gdy sąd stwierdził, że:

- 1) według ustawy spór nie może być rozstrzygnięty przez sąd polubowny,

- 2) wyrok sądu polubownego jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

Art. 1207. § 1. Do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przepis art. 187 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywa się według przepisów księgi pierwszej części pierwszej, jeśli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 1208. § 1. Skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia wyroku lub jeżeli strona wniosła o uzupełnienie, sprostowanie bądź wykładnię wyroku – w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia przez sąd polubowny orzeczenia rozstrzygającego o tym wniosku.

§ 2. Jeżeli skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego oparto na podstawie określonej w art. 1206 § 1 pkt 5 lub 6, termin do wniesienia skargi liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie. Strona nie może jednak żądać uchylenia wyroku sądu polubownego po upływie pięciu lat od dnia doręczenia jej wyroku sądu polubownego.

Art. 1209. § 1. Sąd, do którego wniesiono skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, może – na wniosek jednej ze stron – zawiesić postępowanie na czas określony, aby umożliwić sądowi polubownemu ponowne podjęcie postępowania w celu usunięcia podstaw do uchylenia wyroku sądu polubownego.

§ 2. W podjętym postępowaniu sąd polubowny wykonuje czynności wskazane przez sąd. Przepis art. 1202 stosuje się odpowiednio. Stronom nie przysługuje jednak odrębna skarga o uchylenie wydanego w tym trybie wyroku sądu polubownego. Zarzuty do czynności sądu polubownego oraz przeciwko wydanemu wyrokowi sądu polubownego rozpoznaje sąd po podjęciu postępowania.

Art. 1210. Sąd na posiedzeniu niejawnym może wstrzymać wykonanie wyroku sądu polubownego, może jednak uzależnić wstrzymanie od złożenia zabezpieczenia. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 1211. Uchylenie wyroku sądu polubownego nie powoduje wygaśnięcia zapisu na sąd polubowny, chyba że strony postanowiły inaczej.

Tytuł VIII

Uznanie i stwierdzenie wykonalności

Art. 1212. § 1. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta mają moc prawną na równi z wyrokiem sądu lub ugodą zawartą przed sądem po ich uznaniu przez sąd albo po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności.

§ 2. Wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta niezależnie od tego, w jakim państwie zostały wydane, podlegają uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności na zasadach określonych w niniejszym tytule.

Art. 1213. O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed tym sądem zawartej sąd orzeka na wniosek strony. Do wniosku strona jest obowiązana załączyć oryginał lub poświadczony przez sąd polubowny odpis jego wyroku lub ugody przed nim zawartej, jak również oryginał zapisu na sąd polubowny lub urzędowo poświadczony jego odpis. Jeżeli wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta albo zapis na sąd polubowny nie są sporządzone w języku polskim, strona jest obowiązana dołączyć uwierzytelniony ich przekład na język polski.

Art. 1214. § 1. O uznaniu wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nie nadających się do wykonania w drodze egzekucji, sąd orzeka postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

§ 2. Sąd stwierdza wykonalność wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, nadających się do wykonania w drodze egzekucji, nadając im klauzulę wykonalności.

§ 3. Sąd odmawia uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej, jeżeli:

- 1) według przepisów ustawy spór nie może być poddany pod rozstrzygnięcie sądu polubownego,
- 2) uznanie lub wykonanie wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

Art. 1215. § 1. O uznaniu albo stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą, sąd orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 1214, sąd na wniosek strony odmawia uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą, jeżeli strona wykaże, że:

- 1) zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego,
- 2) nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym,
- 3) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub wykracza poza zakres takiego zapisu, jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach objętych zapisem na sąd polubowny daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach nieobjętych tym zapisem lub wykraczających poza jego zakres, odmowa uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego może dotyczyć jedynie spraw nieobjętych zapisem lub wykraczających poza jego zakres,
- 4) skład sądu polubownego lub postępowanie przed tym sądem nie były zgodne z umową stron lub – w braku w tym przedmiocie umowy – nie były zgodne z prawem państwa, w którym przeprowadzono postępowanie przed sądem polubownym,
- 5) wyrok sądu polubownego nie stał się jeszcze dla stron wiążący lub został uchylony albo jego wykonanie zostało wstrzymane przez

sąd państwa, w którym lub według prawa którego wyrok ten został wydany.

Art. 1216. § 1. Jeżeli wniesiono skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego zgodnie z przepisami tytułu VII, sąd, do którego skierowano wniosek o uznanie albo stwierdzenie wykonalności tego wyroku, może odroczyć rozpoznanie sprawy. Sąd ten może również, na wniosek strony żądającej uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego, nakazać drugiej stronie złożenie stosownego zabezpieczenia.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego wydanego za granicą wniesiono w państwie, w którym lub według prawa którego wyrok został wydany.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do ugody zawartej przed sądem polubownym.

Art. 1217. W postępowaniu o uznanie albo stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Rzeczypospolitej Polskiej lub ugody zawartej przed sądem polubownym w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd nie bada okoliczności, o których mowa w art. 1214 § 3, jeżeli skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego została prawomocnie oddalona.”

Art. 2. W ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i inspirowane (Dz. U. Nr 60, poz. 535, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 142 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 142. 1. Dokonany przez upadłego zapis na sąd polubowny w sprawach dotyczących masy upadłości staje się bezskuteczny wobec masy upadłości z dniem ogłoszenia upadłości, jeżeli nadzorca sądowy nie wyraził zgody na prowadzenie przez upadłego postępowania przed sądem polubownym na podstawie tego zapisu, a gdy zarząd majątkiem upadłego sprawuje zarządca, zgody na prowadzenie takiego postępowania nie wyraziła rada wierzycieli.
2. Na żądanie drugiej strony złożone w formie pisemnej z datą pewną, nadzorca sądowy albo zarządca oświadcza w terminie miesiąca, czy będzie prowadził postępowanie przed sądem polubownym. W razie niezłożenia w tym terminie takiego oświadczenia zapis wygasa.”;

2) art. 147 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 147. 1. Dokonany przez upadłego zapis na sąd polubowny w sprawach dotyczących masy upadłości staje się bezskuteczny wobec masy upadłości z dniem ogłoszenia upadłości, jeżeli rada wierzycieli nie wyraziła zgody na prowadzenie przez upadłego

postępowania przed sądem polubownym na podstawie tego zapisu.

2. Na żądanie drugiej strony złożone w formie pisemnej z datą pewną, syndyk oświadcza w terminie miesiąca, czy będzie prowadził po-

stępowanie przed sądem polubownym. W razie niezłożenia w tym terminie takiego oświadczenia zapis wygasa.”.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 23, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 17, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 69 i 70, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 54, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069,

---

1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804 i Nr 210, poz. 2135.

- ²⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 217, poz. 2125 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i 871, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1264, Nr 146, poz. 1546, Nr 173, poz. 1808 i Nr 210, poz. 2135.

UZASADNIENIE

I.

Projekt przewiduje wprowadzenie zmian w przepisach Kodeksu prawa cywilnego oraz Prawa upadłościowego i naprawczego w zakresie dotyczącym sądownictwa polubownego.

Proponowane zmiany dotyczą nie tylko samej regulacji sądownictwa polubownego, lecz także lokalizacji przepisów Kodeksu prawa cywilnego regulujących sądownictwo polubowne.

Założeniem projektu jest, aby nowa regulacja sądownictwa polubownego lepiej pełniła swą funkcję alternatywnego sposobu rozpoznawania sporów cywilnych od rozwiązań dotychczasowych. Stąd też przewiduje się, że projektowane przepisy dotyczące sądownictwa polubownego będą regulowały nie tylko krajowe sądownictwo polubowne, lecz także międzynarodowe sądownictwo polubowne. Część z projektowanych przepisów dotyczyć będzie także postępowania prowadzonego przed sądem polubownym za granicą oraz takiego postępowania przed sądem polubownym, gdy miejsce postępowania nie zostało oznaczone. Takie rozwiązanie odpowiada potrzebom współczesnego obrotu cywilnoprawnego, który w szerokim zakresie ma międzynarodowy charakter.

Przy opracowywaniu projektu ustawy uwzględniony został opracowany przez Komisję Międzynarodowego Prawa Handlowego ONZ (UNCITRAL) tekst ustawy modelowej w sprawie międzynarodowego arbitrażu handlowego, w 1985 r. zalecony państwom członkowskim przez Zgromadzenie Ogólne tej organizacji, jako wzorzec krajowych uregulowań tej problematyki. Konsekwencją przyjęcia prawa modelowego jest dostosowanie prawa polskiego do międzynarodowych standardów.

Założeniem jest, aby projektowane przepisy umożliwiały podmiotom zainteresowanym korzystanie z sądownictwa polubownego w jak najszerszym stopniu.

Projektuje się, że przepisy dotyczące sądownictwa polubownego zamieszczone zostaną na końcu Kodeksu postępowania cywilnego w jego nowej części, oznaczonej jako część piąta tego kodeksu.

Część ta podzielona została na osiem tytułów kolejno zatytułowanych:

I. Przepisy ogólne (art. 1154-1160 K.p.c.)

- II. Zapis na sąd polubowny (art. 1161-1168 K.p.c.)
- III. Skład sądu polubownego (art. 1169-1179 K.p.c.)
- IV. Właściwość sądu polubownego (art. 1180-1182 K.p.c.)
- V. Postępowanie przed sądem polubownym (art. 1183-1193 K.p.c.)
- VI. Wyrok sądu polubownego i zakończenie postępowania (art. 1194-1204 K.p.c.)
- VII. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 1205-1211 K.p.c.)
- VIII. Uznanie i wykonanie wyroku sądu polubownego (art. 1212-1217 K.p.c.).

II.

1. W przepisach ogólnych określono zakres stosowania projektowanych przepisów. Przyjęto, że zasadniczo stosować się je będzie do postępowań przed sądem polubownym prowadzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1154 K.p.c.). Ponadto, gdy ustawa będzie tak wyraźnie stanowić, określone przepisy stosować się będzie także wtedy, gdy miejsce postępowania przed sądem polubownym znajdzie się poza granicami Polski lub nie jest oznaczone.

Projekt ponadto przyjmuje, że o miejscu postępowania przed sądem polubownym decydować będą w pierwszej kolejności strony. Dopiero gdy strony tego nie określą decydować będzie sąd polubowny (art. 1155 § 1 K.p.c.).
2. W przepisach ogólnych określono też, że w sprawach dotyczących sądownictwa polubownego, sądom polskim przysługiwać będzie jurysdykcja w tych wszystkich przypadkach, gdy przepisy projektowanej części piątej K.p.c. dotyczącej sądownictwa polubownego, będą miały zastosowanie (art. 1156 K.p.c.).
3. Projekt w przepisach ogólnych reguluje też zakres spraw, które mogą być poddane orzecznictwu sądów polubownych. W celu umożliwienia stronom dochodzenia w jak najszerszym zakresie ich roszczeń przed sądem polubownym przyjęto, że pod rozstrzygnięcie sądów polubownych będzie można poddać spory, które mogą być przedmiotem ugody sądowej, z wyjątkiem spraw o alimenty (art. 1157 § 1 K.p.c.). Wyraźnie jednak wyłączono możliwość poddania pod rozstrzygnięcie sądu polubownego sprawy o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał organów osób

prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje osobowość prawną. Wyłączenie tych spraw nastąpiło z uwagi na ich skomplikowany charakter oraz złożoną strukturę podmiotową.

4. W części ogólnej uregulowano też stosunek sądów państwowych do sądownictwa polubownego. Jako zasadę przyjęto, że sąd państwowy będzie mógł podejmować czynności w zakresie uregulowanym przepisami dotyczącymi sądownictwa polubownego, tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art. 1159 § 1 K.p.c.).

Celem tego przepisu jest wzmocnienie pozycji sądownictwa polubownego jako alternatywnej formy rozstrzygania sporów. Przyjęto też zasadę, że w sprawach dotyczących sądownictwa polubownego sądy państwowe orzekać będą na posiedzeniu niejawnym, a na postanowienia sądu przysługiwać będą zażalenia w przypadkach wskazanych w ustawie (art. 1159 § 2 K.p.c.).

III.

1. Projekt przyjmuje jako zasadę, że poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego następuje w drodze umowy stron, zwanej zapisem na sąd polubowny (art. 1161 § 1 K.p.c.).

Przyjęto przy tym, że zapis na sąd polubowny zasadniczo powinien być sporządzony na piśmie i powinien wskazywać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć.

Oprócz tego projekt przewiduje, że zapis na sąd polubowny może być dokonany przez:

- a) wymianę między stronami pism lub oświadczeń złożonych za pomocą środków porozumiewania się na odległość, które pozwalają utrwalić ich treść (art. 1162 § 2 K.p.c.),
- b) powołanie się w umowie na dokument zawierający postanowienia o poddaniu sporu sądowi polubownemu (art. 1162 § 2 K.p.c.),
- c) zapis w umowie spółki lub statucie spółdzielni albo stowarzyszenia, zapis taki wiązać będzie spółkę i jej wspólników albo spółdzielnię czy stowarzyszenie i ich członków (art. 1164 § 2 i 3 K.p.c.),

- d) zapis w umowie o przewóz ładunku drogą morską – zapis ten będzie wiązał każdego, kto swoje prawa wywodzi z konosamentem, jeżeli konosament zawierać będzie odwołanie do zapisu (art. 1163 § 1 K.p.c.).
2. Osobno uregulowano zapis na sąd polubowny w sprawach pracowniczych. W celu ochrony praw pracownika przyjęto, że zapis ten będzie mógł być sporządzony tylko po powstaniu sporu i wymagać będzie formy pisemnej (art. 1164 K.p.c.).
  3. Dążąc do zapewnienia równości stron w postępowaniu przed sądem polubownym projekt przewiduje, że zapis, który narusza zasadę równości stron będzie nieważny (art. 1160 § 2 K.p.c.).
  4. Konsekwencją zapisu na sąd polubowny będzie niedopuszczalność rozpoznania sprawy przez sąd państwowy. Pozew czy wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego w tych sprawach podlegać będzie odrzuceniu (art. 1165 K.p.c.). W sprawach tych jednak dopuszczalne będzie zabezpieczenie roszczeń przez sąd państwowy (art. 1166 § 1 K.p.c.).
  5. Projekt reguluje też dokonanie zapisu na sąd polubowny przez pełnomocnika. Przyjęto przy tym zasadę, że pełnomocnictwo udzielone przez przedsiębiorcę do dokonania czynności prawnej upoważnia do dokonania zapisu na sąd polubowny w sprawach wynikających z tej czynności, jeżeli pełnomocnictwo nie stanowi inaczej (art. 1167 K.p.c.).
  6. W projekcie uregulowano też utratę mocy zapisu na sąd polubowny, z powodu odmowy pełnienia funkcji arbitra lub arbitra przewodniczącego, lub niemożności pełnienia tej funkcji albo z powodu nieprzyjęcia sprawy do rozpoznania przez stały sąd polubowny wskazany przez strony (art. 1168 K.p.c.).

IV.

1. Projekt przewiduje, że zarówno liczba sędziów sądu polubownego jak i osobowy skład sądu polubownego określać będą strony (art. 1169 K.p.c.).
W braku w tym względzie uzgodnienia stron, jako zasadę przyjmuje się, że sąd polubowny orzekać będzie w składzie trzech sędziów sądu polubownego zwanych arbitrami (art. 1169 K.p.c.).

W celu zachowania zasady równości stron w postępowaniu przed sądem polubownym przyjęto też, że żadna ze stron nie może mieć przewagi, to jest więcej uprawnień niż druga strona, w powoływaniu składu sądu polubownego.

Postanowienia umowne, które naruszają tę zasadę są z mocy prawa bezskuteczne (art. 1169 § 3 K.p.c.).

2. Projekt określa, że arbitrem może być każda osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych bez względu na posiadane obywatelstwo (art. 1170 K.p.c.).
3. Projekt przyjmuje też jako zasadę, że strony mogą wskazać tryb powołania sądu polubownego (art. 1171 § 1 K.p.c.).

W razie braku uzgodnienia stron co do powołania arbitrów albo niezachowania przez którąś ze stron trybu ich powołania arbitra powołuje sąd (art. 1171 § 2 K.p.c.).

4. Arbitrem powinna być osoba niezależna i bezstronna. W razie gdy ujawnią się okoliczności, które wzbudzą wątpliwości co do bezstronności lub niezależności arbitra, istnieje podstawa do jego wyłączenia (art. 1174 § 2 K.p.c.).

Zasadą jest, że strony określają podstawy i tryb wyłączenia arbitra (art. 1176 § 1 K.p.c.).

W razie braku takiej regulacji albo też, gdy arbitrowi nie został wyznaczony w trybie ustalonym przez strony, o wyłączeniu arbitra orzeka sąd (art. 1176 § 2-4 K.p.c.).

5. Projekt przyznaje arbitrom prawo do ustąpienia w każdym czasie (art. 1175 K.p.c.). Ponadto projekt reguluje prawo arbitrów do wynagrodzenia za ich czynności oraz zwrot poniesionych wydatków. Przyjmuje się, że za koszty te solidarnie odpowiadają strony. Wysokość tych należności powinna być ustalona w porozumieniu ze stronami. Jeżeli do takiego porozumienia nie dojdzie, wysokość tę ustala sąd (art. 1179 K.p.c.).

V.

1. W celu ułatwienia pracy sądu polubownego projekt przyjmuje jako zasadę, że sąd polubowny sam może orzekać o swojej właściwości. Może też orzekać o ważności zapisu na sąd polubowny albo jego bezskuteczności (art. 1180 K.p.c.).

Nie pozbawia to jednak stron możliwości podnoszenia takiego zarzutu przed sądem państwowym (art. 1180 § 3 K.p.c.). W postępowaniu przed sądem polubownym zarzut braku właściwości sądu polubownego może być podniesiony w każdym stanie sprawy (art. 1180 § 2 K.p.c.).

2. Projekt jednocześnie nakłada na strony obowiązek niezwłocznego podnoszenia w postępowaniu przed sądem polubownym zarzutu odnoszącego się do zgłoszenia przez drugą stronę roszczeń przekraczających zakres zapisu na sąd polubowny (art. 1180 § 2 K.p.c.).

Niezgłoszenie takiego zarzutu spowoduje, że późniejsze jego podniesienie będzie niemożliwe (art. 1180 § 2 i 3 K.p.c.).

Powyższe rozwiązanie ma na celu zdyscyplinowanie strony do działania w postępowaniu przed sądem polubownym w celu przeciwdziałania przewlekłości postępowania.

3. Projekt przewiduje też, że sąd polubowny będzie miał prawo orzekać o stosowaniu środka zabezpieczającego (art. 1181 K.p.c.).

VI.

1. Projekt zgodnie z istotą sądownictwa polubownego przyjmuje, że zasady i sposób postępowania przed sądem polubownym mogą określać same strony, a w razie braku takiego określenia może określić to sąd polubowny, przy czym ani strony, ani sąd polubowny nie jest związany przepisami o postępowaniu zawartymi w K.p.c. (art. 1184 K.p.c.). W szczególności strony mogą określić miejsce posiedzeń sądu polubownego i narady arbitrów (art. 1185 K.p.c.), język postępowania (art. 1187 K.p.c.), a także, czy sprawa powinna być rozpoznana na rozprawie (art. 1189 K.p.c.).

Działając na podstawie art. 1184 strony mogą także określić, że postępowanie przed sądem polubownym będzie wieloinstancyjne (por. art. 1205 § 2 K.p.c.).

2. Pozostawiając swobodę kształtowania zasad i sposobu postępowania przed sądem polubownym stronom i sądowi polubownemu, ustawodawca jednak określił ogólne reguły, którym musi odpowiadać postępowanie przed sądem polubownym. Postępowanie to przede wszystkim musi zapewnić równe traktowanie stron i każda ze stron musi mieć prawo do wysłuchania i przedstawienia swoich twierdzeń i dowodów na ich poparcie (art. 1183 K.p.c.).
3. Z uwagi na prawne skutki wszczęcia postępowania przed sądem polubownym uregulowano, kiedy następuje wszczęcie postępowania przed sądem polubownym. Przyjęto, że zasadniczo określają to strony. W razie braku takiego uzgodnienia postępowanie rozpoczyna się wtedy, gdy pozwanemu doręczono wezwanie na arbitraż (art. 1186 K.p.c.).

4. Projekt przewiduje, że sąd polubowny będzie mógł samodzielnie przeprowadzać dowody i swobodnie je oceniać. Nie może jednak stosować środków przymusu. Może też zwrócić się o przeprowadzenie dowodu przez sąd państwowy (art. 1192 § 1 K.p.c.).

VII.

1. Projekt wyraźnie reguluje sposób zakończenia postępowania przed sądem polubownym. Postępowanie to kończy się wydaniem wyroku albo wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania. Postępowanie może też zakończyć się ugodą zawartą przed tym sądem (art. 1194, 1196 i 1197 K.p.c.).
2. Jeżeli strony zawarły ugodę, mogą żądać, aby ugodą ta przybrała formę wyroku (art. 1196 § 2 K.p.c.).
3. Jeżeli sąd polubowny wydaje wyrok, wówczas powinien rozstrzygnąć spór według prawa właściwego dla danego stosunku. Ponadto, gdy strony go upoważniły, sąd polubowny może orzec według zasad słuszności. W każdym jednak przypadku sąd polubowny powinien brać pod uwagę postanowienia umowy i ustalone zwyczaje mające zastosowanie do danego stosunku prawnego (art. 1194 K.p.c.).
4. Wyrok sądu polubownego powinien być sporządzony na piśmie i wskazywać zapis, na podstawie którego był wydany, wymieniać arbitrow i strony, a ponadto określać miejsce jego wydania oraz datę wydania. Wyrok należy doręczyć obu stronom (art. 1197 K.p.c.).
5. Sąd polubowny wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, gdy powód cofnie pozew albo gdy sąd polubowny stwierdzi, że dalsze prowadzenie postępowania stało się zbędne lub niemożliwe (art. 1198 K.p.c.).
6. Projekt przewiduje ponadto, że można żądać sprostowania i uzupełnienia wyroku sądu polubownego. Dokonuje tego sąd polubowny (art. 1200-1203 K.p.c.).
7. Po zakończeniu postępowania sąd polubowny obowiązany jest złożyć akta sprawy w sądzie właściwym do rozpatrzenia sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny (art. 1204 w zw. z art. 1158 K.p.c.). Stały sądy polubowne mogą tworzyć własne archiwa (art. 1204 § 2 K.p.c.).

VIII.

1. Projekt przewiduje, że wyrok sądu polubownego wydany w Polsce może zostać uchylony wyłącznie w drodze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 1205 K.p.c.).

Jednocześnie projekt przewiduje podstawy do wniesienia takiej skargi. Są one następujące (art. 1206 § 1 K.p.c.):

- a) zapis jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego,
- b) strona nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym,
- c) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub wykracza poza zakres takiego zapisu, jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach poddanych zapisowi na sąd polubowny daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach niepoddanych lub wykraczających poza zakres spraw poddanych rozstrzygnięciu, wyrok może być uchylony jedynie w zakresie spraw nieobjętych zapisem lub wykraczających poza ten zapis,
- d) nie zachowano wymagań co do składu sądu polubownego lub zasad i sposobu postępowania przed tym sądem wynikających z ustawy lub ustalonych przez strony,
- e) wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony.

Ponadto podstawy do uchylenia wyroku sądu polubownego zachodzą także, gdy:

- a) według ustawy spór nie może być rozstrzygnięty w drodze postępowania przed sądem polubownym,
- b) wyrok sądu polubownego jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1206 § 2 K.p.c.).

2. Projekt przewiduje, że skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego powinna odpowiadać wymaganiom formalnym pozwu, a postępowanie ze skargi toczyć się będzie zasadniczo według przepisów o procesie (art. 1207 K.p.c.).

3. Projekt ustanawia ponadto termin do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Zasadniczo wynosi on trzy miesiące od doręczenia wyroku sądu polubownego, a gdy strona wniosła o sprostowanie i uzupełnienie wyroku – od dnia wydania orzeczenia w tej sprawie (art. 1208 § 1 K.p.c.).

Jeżeli jednak skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego oparto na tej okoliczności, że wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony, termin do wniesienia skargi liczy się od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie skargi. Nie można jednak wnieść skargi po upływie pięciu lat od dnia doręczenia stronie wyroku sądu polubownego (art. 1208 § 2 K.p.c.).

4. Sąd, do którego wniesiono skargę, może również na wniosek jednej ze stron zawiesić postępowanie na czas określony, aby umożliwić sądowi polubownemu ponowne podjęcie postępowania w celu usunięcia podstaw do uchylenia wyroku sądu polubownego. Takie rozwiązanie powinno usprawnić postępowanie.
5. Wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego nie wstrzymuje wykonania wyroku sądu polubownego. Sąd może jednak wstrzymać jego wykonalność. Na postanowienie sądu służy zażalenie (art. 1210 K.p.c.).

IX.

1. Projekt przyjmuje, że wyrok sądu polubownego i ugoda przed nim zawarta, po ich uznaniu albo stwierdzeniu ich wykonalności przez sąd, mają moc prawną na równi z wyrokiem sądu i ugodą zawartą przed sądem (art. 1212 § 1 K.p.c.).
2. Przyjmuje się przy tym, że uznanie dotyczyć będzie wyroków sądu polubownego oraz ugód przed nim zawartych, niepodlegających wykonaniu w drodze egzekucji. W związku z tym uregulowano postępowanie w przedmiocie ich uznania. Przewiduje się, że sąd orzekać o tym będzie na posiedzeniu niejawnym (art. 1214 § 1 K.p.c.).

Przy stwierdzeniu zaś wykonalności wyroków sądu polubownego i ugód przed nim zawartych nadających się do wykonania w drodze egzekucji sąd będzie stosować przepisy o postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności (art. 1214 § 2 K.p.c.).

Takie rozwiązanie ułatwi dochodzenie na drodze egzekucji roszczeń zasądzonych wyrokiem sądu polubownego albo ugodą przed tym sądem zawartą.

Obydwa postępowania będą wszczynane na wniosek (art. 1213 K.p.c.).

3. Projekt przyjmuje, że zasadą będzie uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego i ugody przed nim zawartej. Wyjątkowo tylko sąd będzie mógł odmówić uznania i stwierdzenia wykonalności, gdy:

- a) według przepisów ustawy spór nie może być rozstrzygnięty w drodze postępowania przed sądem polubownym albo,
- b) uznanie lub wykonanie wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1214 § 3 K.p.c.).

Od powyższej zasady wprowadzono wyjątek w sprawach dotyczących uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroków sądów polubownych wydanych za granicą. Oprócz wymienionych wyżej podstaw odmowy, projekt przewiduje, że odmowa uznania lub wykonania może ponadto nastąpić, gdy strona wykaże, że (art. 1215 § 2 K.p.c.):

- a) zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego,
- b) strona nie była należycie zawiadomiona o wyznaczeniu arbitra, o postępowaniu przed sądem polubownym lub w inny sposób była pozbawiona możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym,
- c) wyrok sądu polubownego dotyczy sporu nieobjętego zapisem na sąd polubowny lub wykracza poza jego zakres. Jeżeli jednak rozstrzygnięcie w sprawach objętych zapisem daje się oddzielić od rozstrzygnięcia w sprawach nieobjętych tym zapisem lub wykraczających poza jego zakres, wyrok może być uchylony jedynie w sprawach nieobjętych zapisem lub wykraczających poza jego zakres,
- d) skład sądu polubownego lub postępowanie przed tym sądem nie były zgodne z umową stron lub – w braku w tym względzie umowy – nie były zgodne z prawem państwa, w którym przeprowadzono postępowanie przed sądem polubownym,
- e) wyrok sądu polubownego nie stał się jeszcze dla stron wiążący lub został uchylony albo jego wykonanie zostało wstrzymane przez sąd państwa, w którym lub według prawa którego wyrok ten został wydany.

Projekt przewiduje też zmianę przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (dalej pr. up. i n.). Zamieszczone w tym prawie art. 142 i 147 stanowią, że dokonany przez upadłego zapis na sąd polubowny traci moc z dniem ogłoszenia upadłości. Wprowadzenie tego rozwiązania uzasadnione jest potrzebą ochrony praw wierzycieli upadłościowych. Zaspokojenie roszczeń tych wierzycieli w postępowaniu upadłościowym odbywa się bowiem według zasad ustawowych. Tymczasem sądy polubowne mogą również orzekać na zasadzie słuszności. Roszczenia zasądzone wyrokiem sądu polubownego nie zawsze więc będą zgodne z prawem. Uznawanie więc w postępowaniu upadłościowym roszczeń zasądzonych wyrokiem sądu polubownego opartym na zasadzie słuszności, naruszałoby podstawowe zasady prawa upadłościowego, stąd też wprowadzono roszczenie zawarte obecnie w art. 142 i 147 pr. up. i n. Rozwiązania te są jednak bardzo rygorystyczne, co nie zawsze może być korzystne dla postępowania upadłościowego, a zwłaszcza wtedy, gdy zapis na sąd polubowny nie upoważnia do orzekania według zasad słuszności. Dlatego też projekt przewiduje zmianę art. 142 i 147 pr. up. i n. Proponowane nowe brzmienie tych przepisów nie przewiduje, by ogłoszenie upadłości pociągało za sobą bezwzględną nieważność dokonanego przez upadłego zapisu na sąd polubowny. Proponuje się, aby zapis taki był jedynie bezskuteczny wobec masy upadłości i to tylko wtedy, gdy dotyczy masy upadłości. Takie rozwiązanie powoduje, że upadły będzie mógł prowadzić postępowanie przed sądem polubownym w sprawach nie dotyczących masy upadłości. Wyrok zapadły w tej sprawie nie będzie wiązał masy upadłości, ale będzie wiązał upadłego w razie umorzenia postępowania upadłościowego. Nowe rozwiązanie przewiduje też i taką możliwość, że będzie można prowadzić postępowanie przed sądem polubownym na podstawie zapisu dokonanego przez upadłego w sprawach dotyczących masy upadłości, jeżeli zgodę na to wyrazi rada wierzycieli (w przypadku pozostawienia upadłemu zarządu własnego – nadzorca sądowy). Jest to zgodne z rozwiązaniami przyjętymi w pr. up. i n. w kwestiach dotyczących postępowania przed sądem polubownym prowadzonego przez syndyka, nadzorcę sądowego czy zarządcę (art. 206 ust. 1 pkt 7 pr. up. i n.).

Wprowadzając takie rozwiązanie przewidziano również, że druga strona zapisu będzie mogła żądać oświadczenia syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy, czy będą prowadzili postępowanie przed sądem polubownym. Brak odpowiedzi w terminie jednego miesiąca spowoduje wygaśnięcie zapisu. Pozwoli to na usunięcie niepewności co do możliwości prowadzenia sporu przed sądem polubownym w sprawach objętych zapisem na sąd polubowny dokonany przez upadłego.

XI.

Projekt przewiduje ponadto zmianę Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie obejmującym postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty w rozdziale 5 działu IVa tytułu VII księgi pierwszej części pierwszej.

Sprawy z zakresu telekomunikacji i poczty dotyczą najczęściej spornych interesów konkurentów rynkowych, a także ich pozycji rynkowej na podstawie poufnych danych przedsiębiorców.

Zapewnienie należytej ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa w tego rodzaju sprawach jest więc niezbędne, aby nie prowadziło do nieuprawnionego uzyskania przez przedsiębiorców dostępu do informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa konkurencyjnego.

Proponowana zmiana znajduje również uzasadnienie w regulacjach zawartych w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 800), która wprowadza zasady ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa wzorowane na podobnej regulacji postępowania przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Wprowadzenie unormowania odsyłającego do odpowiedniego stosowania w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty przepisu o ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa w sprawach z zakresu ochrony konkurencji stanowi zatem uzupełnienie i konsekwencję rozwiązań przyjętych w przepisach prawa materialnego.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Podstawowymi założeniami projektowanej ustawy jest, aby nowa regulacja sądownictwa polubownego lepiej pełniła swą funkcję alternatywnego sposobu rozpoznawania sporów cywilnych od rozwiązań dotychczasowych.

Proponowana nowelizacja ma poza tym według założeń umożliwić podmiotom zainteresowanym korzystanie z sądownictwa polubownego w jak najszerszym stopniu.

Projektowane przepisy będą regulowały nie tylko krajowe sądownictwo polubowne, lecz również międzynarodowe sądownictwo polubowne. Część z nich dotyczyć będzie także postępowania prowadzonego przed sądem polubownym za granicą oraz takiego postępowania przed sądem polubownym, gdzie miejsce postępowania nie zostało oznaczone.

W niezbędnym zakresie zaproponowano dostosowujące do nowych rozwiązań kodeksu zmiany ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt ustawy dotyczy nieograniczonego kręgu podmiotów – każdej osoby fizycznej, prawnej, jednostki organizacyjnej czy organizacji nieposiadającej osobowości prawnej, która może występować jako strona lub uczestnik postępowania cywilnego.

Uregulowania zawarte w projekcie mają znaczenie również dla osób powołanych w skład sądów polubownych, tym bardziej, że arbitrem może być według proponowanych przepisów każda osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, bez względu na posiadane obywatelstwo.

Projektowana regulacja szczególnie istotne znaczenie będzie mieć dla funkcjonowania sądów cywilnych i gospodarczych.

3. Konsultacje

Projekt ustawy, jeszcze w fazie opracowywania – był konsultowany z organizacjami gospodarczymi i zawodowymi.

Ze względu na nieograniczony krąg adresatów ustawy wyczerpanie w toku konsultacji listy podmiotów, które są zainteresowane projektem, nie będzie możliwe.

Poza uzgodnieniami resortowymi projekt został skierowany do konsultacji w Krajowej Radzie Sądownictwa w Sądzie Najwyższym oraz do samorządów zawodów prawniczych (adwokatów, radców prawnych), a także innych organizacji zawodowych, gospodarczych i stowarzyszeń (Krajowa Izba Gospodarcza, Konfederacja Pracodawców Prywatnych,

Związek Pracodawców Business Centre Club, Polskie Stowarzyszenie Sądów Polubownych).

W trakcie konsultacji uwzględniona została uwaga zgłoszona przez Polskie Stowarzyszenie Sądownictwa Polubownego, co znalazło wyraz w dostosowaniu projektu ustawy do rozwiązań przyjętych w ustawie modelowej (UNCITRAL).

Nie zostały natomiast uwzględnione uwagi do projektowanej nowelizacji, które zgłosiło Prezydium Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej. Propozycje o charakterze szczegółowym ocenione zostały jako bezzasadne. Uwaga generalna dotycząca sposobu regulacji problematyki sądownictwa polubownego w drodze odrębnej ustawy oceniona została negatywnie dlatego, że zamieszczenie przepisów regulujących sądownictwo polubowne w Kodeksie postępowania cywilnego uzasadnione jest ścisłym związkiem tej instytucji z sądami państwowymi. W szczególności w sprawach przekazanych sądom polubownym sądy państwowe mogą podejmować szereg czynności. Umieszczenie tych spraw poza Kodeksem postępowania cywilnego rozbijałoby więc jedność postępowania i byłoby również sprzeczne z krajową kulturą prawną i tradycją, według której postępowania sądowe są regulowane w kodeksach.

Za kodeksową regulacją sądownictwa polubownego przemawiają też argumenty natury prawno-porównawczej. W państwach, w których postępowanie cywilne jest skodyfikowane przepisy o sądzie polubownym zamieszczone są w kodeksach postępowania cywilnego, tak jak w ustawodawstwie francuskim, niemieckim czy holenderskim.

4. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe ustawy

Wprowadzenie w życie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dotyczącej sądów polubownych powinno w sposób pośredni wpłynąć pozytywnie na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz rozwój regionalny.

W dłuższej perspektywie czasowej wprowadzenie regulacji, która będzie lepiej pełniła funkcję alternatywnego sposobu rozpoznawania sporów cywilnych, przyczyni się do szybszego i skuteczniejszego dochodzenia roszczeń, a tym samym podniesienia zaufania do prawa i wymiaru sprawiedliwości oraz zwiększenia pewności obrotu.

Będzie również czynnikiem sprzyjającym rozwojowi społeczno-gospodarczemu przy założeniu zachowania kontroli sądów państwowych, nad wyrokami sądów polubownych i ugodami zawieranymi przed takimi sądami.

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążeń dla budżetu państwa.

Ustawa nie powinna również zmniejszyć wpływów z tytułu opłat sądowych, a przynajmniej powinny one zostać zrekompensowane oszczędnościami w zakresie wydatków i korzyściami niewymiernymi wynikającymi z umożliwienia zainteresowanym korzystania z sądownictwa polubownego w jak najszerszym stopniu.

Materia projektowanej ustawy leży poza zakresem spraw normowanych przez prawo Unii Europejskiej, choć główne cele jakim służy ustawa – dostosowanie do potrzeb współczesnego obrotu cywilnoprawnego, który w szerokim zakresie ma międzynarodowy charakter – mają istotne znaczenie dla oceny dostosowania polskiego systemu prawnego do rozwiązań europejskich.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
Jarosław Pietras

Sekr.Min.JP-1914/04/DPE/kr

Warszawa, dnia 18/10/2004 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jarosława Pietrasa, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedstawionym projektem ustawy (pismo nr RM-10-185-04) pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z up. Sekretarza Komitetu
Z poważaniem
Integracji Europejskiej
PODSEKRETARZ STANU

T. Nowakowski
Tomasz Nowakowski

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Andrzej Kalwas
Minister Sprawiedliwości

GABINET
SEKRETARZA RADY MINISTRÓW

2004-10-18

dn. ....

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 16 listopada 2004 r.

Cena 2,82 zł + 22% VAT

